

Затверджую

Голова Приймальної комісії
Ректор

Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО
05.2026
дата

ПРОГРАМА

ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступу на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії
«Соціологія»

за спеціальністю С5 Соціологія

Програму ухвалено:

Науково-методичною комісією
за спеціальністю С5 Соціологія

Протокол № 7 від 29 квітня 2026 р.

Голова НМКУ

 Любов ПАНЧЕНКО

ВСТУП

Програма визначає форму організації, зміст та особливості проведення додаткового вступного випробування на освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії «Соціологія» за спеціальністю С5 Соціологія для вступників, які вступають для здобуття ступеня доктора філософії з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їхньому дипломі, на підставі якого здійснюється вступ.

Метою програми є перевірка набуття вступником компетентностей та результатів навчання, необхідних для опанування освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії «Соціологія» за спеціальністю С5 Соціологія.

1. ОСНОВНИЙ ВИКЛАД

1.1. Перелік розділів та тем, які виносяться на додаткове вступне випробування

Розділ 1

1. Історичні та соціально-філософські передумови виникнення соціології.
2. Об'єкт і предмет соціології. Рівні соціологічного знання.
3. Функції соціології та її місце в сучасній системі соціального та гуманітарного знання.
4. Суспільство як соціальна система, його характерні риси та особливості.
5. Специфіка вивчення особистості в соціології. Індивід, індивідуальність, особистість.
6. Соціалізація індивіда: сутність, форми та етапи.
7. Гендерні аспекти стратифікації: тенденції в сучасних суспільствах, методи дослідження.
8. Культурні нерівності: поняття, основні структурні компоненти явища.
9. Сутність і фактори статусної неконсистентності (Г. Ленскі).
10. Особливості класової теорії К.Маркса у поясненні генезису соціально-економічних нерівностей.
11. Концепція статусних груп і класів М. Вебера: методологічний підхід, концептуальні поняття і чинники соціального класу.
12. Концепція стратифікаційних моделей та соціальної мобільності П.Сорокіна, її розвиток в сучасній соціології.
13. Поняття соціальної групи в соціології; номінальні та реальні групи.
14. Поняття правлячої еліти, механізми формування та відтворення правлячої еліти в сучасних суспільствах.
15. Демографічні групи: поняття, структурні та поведінкові характеристики, тенденції демографічної динаміки в сучасних суспільствах.
16. Соціальна стратифікація: поняття та його співвідношення з поняттями соціальної диференціації, нерівності, мобільності.
17. Поняття та типи соціальної мобільності.
18. Методи вивчення соціальної мобільності в соціології.
19. Соціальний інститут: основні підходи до визначення. Функції соціальних інститутів.
20. Ролі та соціальна взаємодія. Рольове напруження та рольовий конфлікт.
21. Поняття соціальної дії, її структура, характеристики та типологія (М.Вебер).
22. Поняття соціальної організації, її ключові характеристики. Класифікації соціальних організацій.
23. Соціологічна трактовка культури. Структурні елементи культури. Види культури.

24. Девіантна поведінка. Види і форми девіантної поведінки.
  25. Соціальна сутність, функції та історичні типи сім'ї.
  26. Основні тенденції та проблеми сучасних родинно-шлюбних відносин.
  27. Соціальна група, її сутність і принципи пізнання. Типологія соціальних груп.
  28. Метод опитування, його різновиди, переваги та недоліки.
  29. Анкета як дослідницький інструмент: структура, дизайн, типи питань.
  30. Аналіз документів: поняття, види, особливості застосування.
  31. Контент-аналіз: суть, методика проведення, аналіз даних.
  32. Традиційний метод аналізу документів.
  33. Метод спостереження та його основні види.
  34. Соціологічний експеримент, його різновиди, принципи організації та проведення, евристичні можливості метода.
  35. Поняття, види та етапи конкретного соціологічного дослідження.
  36. Соціометричний метод аналізу соціальної групи: його сутність і мета.
  37. Вибірковий метод: сутність, переваги та недоліки.
  38. Вибірка, основні типи вибірок.
  39. Якісні методи в соціології: цілі та сфери застосування, класифікація якісних методів.
  40. Фокус-група та методика її проведення.
  41. Глибинне інтерв'ю, методика проведення, пізнавальні можливості, методичні вимоги до організації та проведення.
  42. О. Конт як основоположник позитивістської соціології.
  43. Соціологічні ідеї Г. Спенсера.
  44. Соціологія Е. Дюркгайма: методологічні принципи та теорія.
  45. Соціологічна концепція М. Вебера.
  46. Соціологічні ідеї К. Маркса.
  47. Релігія як соціальний інститут: її структура, типи, форми релігійних організацій.
  48. Релігія та релігійність в сучасному світі: основні тенденції розвитку.
  49. Концепція соціального конфлікту. Функції соціальних конфліктів і їх класифікація.
- Види і форми протікання соціальних конфліктів у сучасній Україні.
50. Механізми соціального конфлікту та його стадії. Способи розв'язання конфліктних ситуацій.
  51. Вимірювання соціальних характеристик.
  52. Кореляційний та регресійний аналіз: сутність, напрямки використання в соціальних дослідженнях.
  53. Методи порівняння рядів розподілів.
  54. Перевірка статистичних гіпотез. Параметричні та непараметричні тести.
  55. Кластерний та факторний аналіз: призначення, напрямки використання в соціологічних дослідженнях.

1.2. Порядок проведення додаткового вступного випробування

Додаткове вступне випробування проводиться у формі письмового тестування. Екзаменаційна робота складається із 50 тестових завдань закритої форми.

Термін виконання фахового іспиту становить 2 академічні години (90 хвилин) без перерви. Після написання роботи атестаційна комісія перевіряє її та виставляє оцінку згідно з критеріями оцінювання.

Методика проведення фахового іспиту наступна. Члени атестаційної комісії інформують вступників про порядок проведення та оформлення робіт з фахового іспиту видають вступникам екзаменаційні білети (тестові завдання) та встановлені бланки

відповідей (підписані листи для робіт). Надалі вступники записують відповіді до екзаменаційних листів і наприкінці зазначають дату та ставлять особистий підпис.

На організаційну частину фахового іспиту (пояснення по проведенню, оформленню і критеріям оцінювання іспиту, видачі білетів і листів для написання роботи) відводиться 10 хвилин від усього часу фахового іспиту, на основну частину (75 хвилин) - безпосереднє виконання вступниками 50 тестових завдань і на заключну частину (збір білетів і письмових робіт у вступників членами конкурсної комісії) – 5 хвилин.

Після закінчення етапу написання іспиту, проводиться перевірка відповідей та їх оцінювання всіма членами комісії. Члени атестаційної комісії приймають спільне рішення щодо виставлення оцінки на відповідь до кожного екзаменаційного білету. Ці оцінки виставляються на аркуші з відповідями студента.

Підведення підсумку фахового іспиту здійснюється шляхом занесення балів в екзаменаційну відомість. Ознайомлення студента з результатами іспиту проводиться згідно з правилами прийому до університету.

1.3. Допоміжні матеріали для складання

Під час складання додаткового вступного випробування заборонено використання допоміжної літератури та інших допоміжних матеріалів та засобів.

1.4. Критерії оцінювання

На додатковому вступному випробуванні до аспірантури за спеціальністю С5 Соціологія вступник складає іспит у вигляді тестування.

Оцінювання відповіді вступника здійснюється за системою ECTS за 100-бальною шкалою. За кожне правильно виконано тестове завдання нараховується 2 бали. Максимальна загальна оцінка вступника $E_{ЗАГ}$:

$$E_{ЗАГ} = 50 \cdot 2 = 100 \text{ (балів)}.$$

Вступники, результати додаткового вступного випробування яких складають від 60 до 100 балів, отримують оцінку "зараховано" і допускаються до складання вступного іспиту зі спеціальності.

Вступники, результати додаткового вступного випробування яких складають від 0 до 59 балів, отримують оцінку "не зараховано" і не допускаються до участі в наступних вступних випробуваннях і в конкурсному відборі.

1.5. Приклад тестового завдання додаткового вступного випробування

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Освітній ступінь   доктор філософії
Спеціальність   С5 Соціологія
Освітня програма   Соціологія
Іспит   Додаткове вступне випробування

Питання 1. Стратифікація, згідно функціоналістської теорії, необхідна для того, щоб:

- 1) бідні виконували необхідні для суспільства, але неprestижні функції;
- 2) сприяти соціальній солідарності за рахунок перерозподілу суспільного багатства від багатих до бідних;
- 3) стимулювати найбільш здібних виконувати найважливіші та найскладніші обов'язки.

Питання 2. Як називається процес пристосовування особистості до нових норм і цінностей у випадку докорінної зміни соціального середовища?

- 1) соціалізація
- 2) десоціалізація
- 3) ресоціалізація

....

...

Питання 50. Зміна статусу дітей в порівнянні зі статусом батьків називається:

- 1) вертикальною мобільністю
- 2) структурною мобільністю
- 3) міжгенераційною мобільністю.

Затверджено на засіданні НМКУ

протокол № ____ від ____ квітня 2026 р.

Гарант освітньої програми _____

Любов ПАНЧЕНКО

2. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Особи, які без поважних причин не з'явилися на вступні випробування у визначений розкладом час, особи, знання яких було оцінено балами нижче встановленого рівня, до участі в наступних вступних іспитах і в конкурсному відборі не допускаються.

2. Перескладання вступних випробувань не допускається.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко С.С. Соціокультурний механізм динаміки соціальних нерівностей: обґрунтування концепції // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного

суспільства: збірник наукових праць. Харків: Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2008. С. 46-50.

2. Буткалюк В. Нерівність за умов економічної глобалізації: емпіричний соціологічний вимір // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 66-85.

3. Гіденс Е. Соціологія / пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник. Київ : Основи, 1999. 726 с.

4. Головаха Є., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами “Європейського соціального дослідження” 2005–2007– 2009-2011. К.: Інститут соціології НАН України, 2012. 119 с.

5. Єнін М., Коржов Г. Мережева комунікація: ризики та перспективи (на основі соціологічних опитувань громадської думки в країнах Євросоюзу) // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. – Київ; Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. №1 (49). С. 22–29.

6. Історія соціології (у 2-х кн.) [Електронний ресурс]: навчальний посібник / О.А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. К.: КНЕУ, 2017.

7. Коваліско Н. В. Стратифікаційні порядки суспільства: концептуальні уявлення та досвід вивчення / Н. В. Коваліско.– К.: Інститут соціології НАН України, 2008. 240 с.

8. Кон Мелвін Л. Професійна структура і відчуження // Соціальні структури і особистість: Дослідження Мелвіна Л. Кона і його співпрацівників / Пер.з англ.. Київ: Києво-Могилянська Академія, 2007. С. 94-108.

9. Кресвел Дж.В., Кресвел Дж.Д. Дизайн дослідження: підходи на основі якісних, кількісних і змішаних методів / Пер. з англ. Львів: Вид. УКУ, 2022.

10. Кутуєв П.В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. К.: Сталь, 2005. 500 с.
https://drive.google.com/file/d/0B_AwM9IOLK_yV0JtYWdoMlo4aTc4NlZjZGtYaTl3WXVVt0gw/edit

11. Кутуєв П. В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології : монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2016.

12. Кутуєв П.В., Єнін М.Н., Зихович Дж., Куровська Г.В. Соціологічна наукова діяльність та стратегії вибору дослідницької теми у фокусі теоретичних рефлексій // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. – Київ; Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. №3 (47). С. 6 – 19.

13. Нариси новітньої історії України, 1991–2021; зб. ст. / ред. М. Мінаков, Г. Касьянов та М. Роджанські. Київ : Laurus, 2021. 344 с.

14. Паніотто В.І., Максименко В.С., Харченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. К.: КМ Академія, 2004. 270 с.

15. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: Підручник. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2017.

16. Панченко Л.Ф. Математичні та статистичні методи аналізу соціологічної інформації. КПІ ім. І. Сікорського, 2018. 289 с.

17. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. : Посібник. Київ, 1996. 224 с.

18. Райт Е. Засади неомарксистського класового аналізу // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. №1. С. 9 – 31.

19. Сальнікова С. Вибірка у соціологічному дослідженні: підручник. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 252 с.

20. Симончук О. Динаміка соціально-класової структури у пострадянській Україні // Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг. Т. 1. Аналітичні матеріали / За ред. В. Ворони, М. Шульги. — К. : Інститут соціології НАН України, 2011. С. 68–83.

21. Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства // Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник / За ред. С. Макеєва. К.: Інститут соціології НАН України, 2006. С. 209–243.
22. Соціокультурні ідентичності та практики / Під ред. А. Ручки. – К.: Інститут соціології НАН України, 2002. 315 с.
23. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. К.: Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
24. Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація» / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, О. І. Василець, М. Н. Єнін, О. М. Казьмірова, Т. В. Коломієць, Г. О. Коржов, Д. В. Макаренко, І. В. Мацко-Демиденко, І. В. Пиголенко, О. П. Северинчик, О. Л. Якубін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 3333 кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 355 с.
25. Соціологія громадської думки та мас-медіа: Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для бакалаврів за спеціальністю 054 «Соціологія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Єнін М.Н., Северинчик О.П. Електронні текстові дані. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 81 с.
26. Соціологія: Навч. посібник / ред. С. Макеєв. Київ : Знання, 2005. 455 с.
27. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій. Львів : Кальварія, 2004. 544 с.
28. Brown Bruce (Bruce L.) Multivariate analysis for the biobehavioral and social sciences / Bruce L. Brown, Suzanne B. Hendrix, Dawson W. Hedges, Timothy B. Smith. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2012.
29. Yuliya Yurchenko, Pavlo Kutuev, Maksym Yenin, Hennadii Korzhov. Class Divisions and Social Inequality in Independent Ukraine // Mykhailo Minakov, Georgiy Kasianov, Matthew Rojansky (eds.). From «The Ukraine to Ukraine. A Contemporary History, 1991-2021». Ibidem-Verlag, Stuttgart 2021. 386 p.
30. Druckman D. Doing research: Methods of inquiry for conflict analysis. Sage, 2005.
31. Kline R. Principles and Practice of Structural Equation Modeling / Rex B. Kline. N.-Y. : The Gilford Press., 2010. 427 p.
32. Neuman W. Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. 7th Edition, Pearson, 2007.
33. Yenin M. Higher education in Ukraine: current problems and probable social consequences of its reforming in the context of neoliberal transformation // Социология: теория, методы, маркетинг. 2016. №1. С. 117–126.

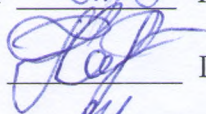
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д. пед. н., проф., професор кафедри соціології Любов ПАНЧЕНКО

к. соц. н., доц., зав. кафедри соціології Максим ЄНІН

к. політ. н., доц., доцент кафедри соціології Андрій БАГІНСЬКИЙ

к. філос. н., доц., доцентка кафедри соціології Тетяна КОЛОМІЄЦЬ

к. соц. н., доц., доцент кафедри соціології Геннадій КОРЖОВ

к. філос. н., доцент кафедри соціології Ігор ПИГОЛЕНКО

Програму рекомендовано:
кафедрою соціології ФСП
Протокол № 13 від 29 березня 2026 р.

Завідувач кафедри соціології

Максим ЄНІН